

Ontslag wegens relatie met leerling

CAMPUS TV: Een economieleraar (29 jaar) is ontslagen wegens zijn relatie met een minderjarige vrouw (17 jaar), een leerling van zijn school.

CAMPUS TV: De aanleiding tot het ontslag was een klacht van haar ouders, nadat was gebleken dat zij tijdens of na die relatie zwanger was geraakt.

TELEGRAAF: Volgens de betrokken leraar kan zijn intieme omgang met de leerling geen gegronde reden voor ontslag zijn, aangezien die relatie zich buiten het schoolseizoen afspeelde: hij mag toch zelf beslissen wat hij in zijn vrije tijd doet?

ALGEMEEN DAGBLAD: De leraar is ontslagen omdat hij een intieme relatie met een 17-jarige leerling had, maar hij ontkent dat hij een seksuele relatie met haar heeft gehad.

PAROOL: Volgens de leraar treft hem geen blaam omdat de relatie met de leerling (die inmiddels in de zesde klas zit) buiten schooltijd is ontstaan.

ALGEMEEN DAGBLAD: De leraar heeft volgens de school misbruik van zijn gezag gemaakt [en als ik het AD-bericht goed begrijp heeft de school op grond daarvan ook aangifte bij de politie gedaan].

De bovenstaande nieuwsberichten brengen mij tot het volgende commentaar op deze casus.¹ Ik veronderstel daarbij dat er een intieme, buitenprofessionele relatie tussen leraar en leerling heeft bestaan en dat die relatie met wederzijdse instemming van betrokkenen bestond. Ik hanteer het gezichtspunt van de beroepsethiek en laat dus eventuele strafrechtelijke aspecten (art.149 WvS; meldingsplicht) buiten beschouwing.²

1. Integriteitsbeleid: bescherm de integriteit van het professionele handelen

1.1 Professioneel handelen, en meer in het bijzonder integer handelen binnen een professionele relatie, vereist een zekere afstandelijkheid. Er bestaat een aanzienlijk risico dat de integriteit (of vermeende integriteit) van het professioneel handelen ondermijnd wordt, als er tegelijkertijd een buitenprofessionele relatie tussen de betrokkenen bestaat. Bij het ontstaan van een intieme relatie met een leerling moet de professionele relatie met die leerling daarom ontbonden worden.

1.2 Wat onze casus betreft, is het voor mij onduidelijk in hoeverre de economieleraar in een professionele relatie tot de leerling stond. Van een professionele relatie in enge zin kan pas worden gesproken als de leerling het vak Economie in haar eindexamenpakket had en onderwijs van de betrokken leraar genoot. In dat geval is er onomstotelijk sprake van een professionele relatie.

1.3 Een school (c.q. schoolafdeling) kan evenwel als uitgangspunt kiezen dat ieder lid van de staf in een professionele relatie tot alle leerlingen van de school (c.q. schoolafdeling) staat. In dat geval zou het ontstaan van een intieme relatie, met welke leerling dan ook, tot ontslag van de leraar moeten leiden [of tot heenzending van de leerling; zie echter 2.3].

1.4 Een tweede onduidelijkheid in de casus is of de intieme relatie ook tijdens het schoolseizoen dan wel uitsluitend tijdens de zomervakantie heeft bestaan. Maar voor het integriteitsbeleid is dat onderscheid niet van wezenlijk belang, want het feit dat leraar en leerling ex-partners zijn (of dat ze bijvoorbeeld familie van elkaar zijn), zet de professionele relatie evenzeer onder druk.

1.5 Het is gewenst dat de school met betrekking tot intieme relaties tussen leraren en leerlingen een helder en consequent integriteitsbeleid voert, dat is neergelegd in het Leerlingstatuut. Dat beleid dient zich ook tot de (on-)verenigbaarheid van andere rollen uit te strekken, bijvoorbeeld met betrekking tot familiebanden.

2. Veiligheidsbeleid: bescherm cliënten die in een afhankelijkheidspositie verkeren

2.1 Een leerling (cliënt) verkeert in een afhankelijkheidsrelatie tot de leraar (professional). Dat geldt eens te meer als de leerling zelf nog niet zo sterk in z'n schoenen staat (bv. door zijn of haar leeftijd).

2.2 Die ongelijke machtsrelatie is een voedingsbodem voor verliefdheid van de kant van de cliënt en voor onbezonnen gedrag (of zelfs machtsmisbruik) van de kant van een verliefde of relatiebeluste professional. Daarom geldt als ethisch gebod voor professionals dat ze geen intieme relaties met hun cliënten (en zelfs niet met hun voormalige cliënten) aangaan. Dit gebod beperkt zich niet tot relaties met minderjarige cliënten.

2.3 Ouders mogen van een Veilige School verwachten dat de school er alles aan doet om te voorkomen dat hun minderjarige kinderen in intieme relaties met schoolpersoneel verzeild raken. Een economieleraar die zo'n relatie aangaat, moet dus gecorrigeerd en eventueel zelfs ontslagen worden. Daarbij is niet bepalend of hij misbruik gemaakt heeft van zijn gezag en haar zodoende beperkt heeft in haar zelfbeschikkingsrecht; het gaat erom dat de leerling ten gevolge van het bestaan van een afhankelijkheidsrelatie een beperkt zelfbeschikkingsvermogen heeft. Zelfs al zou de intieme relatie beperkt zijn gebleven tot een

vakantieliefde, dan nog ging hij in het licht van zijn beroepsethiek over de schreef.

2.4 Het is gewenst dat de school hierover een helder en consequent klachtenbeleid voert, dat is neergelegd in het Leerlingstatuut.

3. Professionele zorgplicht: neem geen risico dat het belang van de leerling geschaad wordt

Kenmerkend voor een intieme relatie is dat de partners niet in de hand hebben hoe de relatie zich ontwikkelt. Er is een substantieel risico dat de partners elkaar leed berokkenen, hetzij tijdens de relatie dan wel bij (en na) beëindiging ervan. Het behoort tot de professionele zorgplicht dat de leraar afziet van initiatieven die de leerling schade kunnen toebrengen (emotionele schade, omvermogen om zich aan de schooltaken te wijden, etc.). Leraren mogen geen amoureuze relatie met leerlingen aangaan omdat zij hen daarmee aan onbeheersbare risico's blootstellen.

4. Bescherm leraren en leerlingen tegen seksualisering van de onderlinge relatie

Een voorwaarde voor een evenwichtig integriteits- en veiligheidsbeleid (1 en 2) en voor het nakomen van de professionele zorgplicht (3) is dat er binnen de schoolgemeenschap een gedeelde cultuur bestaat, waarin de verleidingen van seksueel grensoverschrijdend gedrag van leraren jegens leerlingen (en omgekeerd: van leerlingen jegens leraren) onderkend en tegengegaan worden. Leraren en leerlingen mogen er verleidelijk uitzien, maar het is voor beide partijen onethisch avances te maken die in een intieme relatie kunnen uitmonden. Een Veilige School heeft een beleid op het gebied van seksuele intimidatie. Maar misschien zouden leraren en leerlingen eerder behoefte hebben aan een vertrouwenspersoon bij wie avances (en de eigen neigingen daartoe) in een vroeg stadium bespreekbaar worden gemaakt, en waar leraren en leerlingen terecht kunnen als ze in gevaarlijk vaarwater terecht dreigen te komen. Zelfs na een eerste, onschuldige vrijage kunnen de betrokkenen nog op hun schreden terugkeren, als ze met de hulp van een vertrouwenspersoon onder ogen zien wat de rechtspositionele consequenties voor de leraar en de risico's voor de leerling kunnen zijn. Althans als de school daarin een helder beleid voert.

Wes Holleman

weblog onderwijs 16-11-2009

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ Bronnen: <http://www.campus.tv/?p=14163>;

http://www.telegraaf.nl/binnenland/5318387/_Ontslagen_leraar_wil_baan_terug_.html;

<http://www.ad.nl/ad/nl/1041/Amsterdam/article/detail/444109/2009/11/14/Leerlinge-zwanger-school-ontslaat-docent.dhtml>;

<http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/267835/2009/11/14/Ontslag-leraar-Vossius-na-relatie.dhtml>.

² <http://www.ppsi.nl/aps/PPSI/helpdesk/Veelgestelde+vragen/Liefdesrelaties/>